

Preventie een draai in de goede richting...

Preventie wordt omarmd als een van de belangrijkste oplossingen voor de opgaven waar we in de zorg voor staan. Het begrip preventie krijgt een steeds prominenter plek binnen de gezondheidszorg. Preventie is echter een containerbegrip geworden. Hoewel het begrip steeds vaker gebruikt wordt, gebeurt dat niet op een eenduidige en uniforme wijze. Soms wordt onder preventie alleen verstaan het voorkomen van ziekten, een ander keer wordt ook bedoeld het beschermen en bevorderen van gezondheid oftewel gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering.

Af en toe wordt het begrip geplaatst naast de begrippen cure en care, terwijl er in de cure en care ook preventief gewerkt kan worden. Preventie staat dus niet los van cure en care, maar verbindt de domeinen doordat ze integraal onderdeel is van die verschillende domeinen. Bij preventie worden vijf indelingen naast elkaar gebruikt, namelijk naar: doelgroep, fase van ziekte, type maatregel, methode van uitvoering en setting. Bekende begrippen daarbij zijn primaire, secundaire en tertiaire preventie en universele, selectieve, geïndiceerde en zorg-gerelateerde preventie.

Aandacht voor preventie, in de zin van het voorkomen van ziekten is een draai in de goede richting, maar preventie centraal stellen als type maatregel binnen de gezondheidszorg leidt niet automatisch tot gezondheid en gezondheidsbevordering. Het voorkomen van ziekte, oftewel ziektepreventie legt de focus bij tekorten in de toekomst, in plaats van bij de mogelijkheden in het heden. Niet preventie moet dan ook centraal komen te staan, maar gezondheid.

	Heden	Toekomst
Gezondheid	Preservatief Gezondheidsbescherming	Pro-actief Gezondheidsbevordering
Ziekte	Curatief Behandeling/zorg	Preventief Ziektepreventie

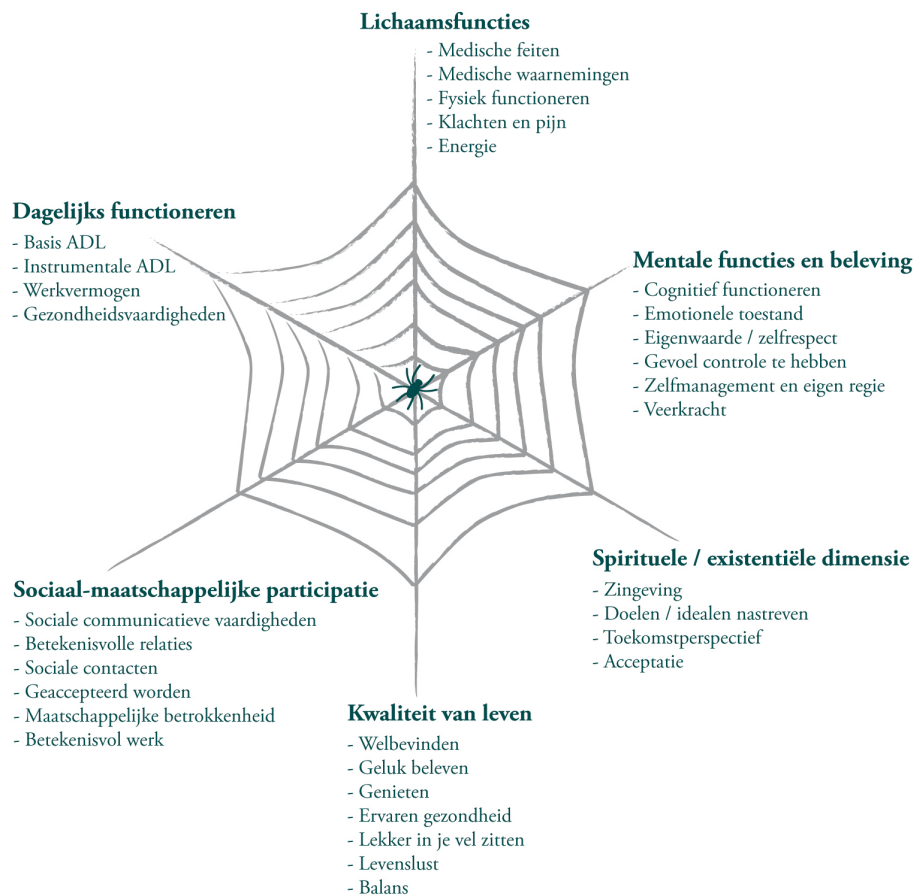
Bron: Gezond centraal Opschudding in de gezondheidszorg (Walg, 2014)

Gezond centraal stellen is de kern van de opschudding die nodig is binnen de gezondheidszorg. Gezondheid is voor bijna iedereen belangrijk. Hoewel de definitie van de gezondheidszorg wel uitgaat van gezondheid, ligt in de praktijk de nadruk nog vaak op ziekte.

Wanneer *gezond* centraal staat en uitgaan wordt van het nieuwe concept van positieve gezondheid, waarbij de eigen regie en mogelijkheden van mensen het uitgangspunt zijn, dan zijn gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering de eerste handelingsperspectieven die daaruit volgen.

Een optimale route binnen de gezondheidszorg bestaat uit vier stappen: gezondheidsbevordering, ziektepreventie, de behandeling van ziekte en zorg. Idealiter is de gezondheidszorg zo ingericht dat je vanuit gezond zelf je route(s) kan kiezen.

Uitgaan van positieve gezondheid betekent dat iemand naast ziek, toch ook gezond kan zijn. Zo kan het zijn dat de dimensie 'lichaamsfunctie' verslechterd is en behandeld dient te worden, maar dat op de andere dimensies de gezondheid, de regie van de persoon goed is of juist bevorderd kan worden.

Bron: Gezond centraal Opschudding in de gezondheidszorg (Walg, 2014)

Nu nog ligt de focus bij gezondheidsbevordering vooral op leefstijl-interventies gericht op bewegen en voeding. En soms breder op alle BRAVO-thema's (Bewegen, Roken, Alcohol, Voeding, Ontspanning). Uitgaan van het brede concept van positieve gezondheid vraagt ook om interventies op andere dimensies dan lichaamsfuncties, te weten de mentale, de spirituele en de sociale dimensie. Maar misschien is de grootste draai die er gemaakt moet worden wel dat de regie voor gezondheid en gezondheidsbevordering niet buiten het individu moet worden gelegd, maar bij mensen zelf. Echte gezondheidsbevordering begint bij onszelf!

Gezondheidsbevordering vraagt echter niet alleen om individuele, maar ook om collectieve inspanningen. De rol die de overheid hierbij op zich neemt is van cruciaal belang. Het gaat om het in staat stellen van gemeenschappen om hun gezondheid meer in eigen hand te nemen en bevorderende factoren, waar mensen en buurten al over beschikken, te behouden.

Ook voor **beleidsmakers** vraagt gezond centraal stellen een andere manier van denken en handelen. Niet alleen de aandacht voor de eigen regie, maar ook de samenhang tussen de dimensies en daarmee tussen de verschillende beleidsterreinen doet een ander beroep op het te ontwikkelen

beleid. Wanneer het brede concept van positieve gezondheid centraal staat, vraagt dat bijvoorbeeld meer afstemming tussen het lokale gezondheidsbeleid en het Wmo-beleid van gemeenten.

Gezond samenleven binnen een nieuw paradigma betekent:

- Dat alle kinderen op school les krijgen over wat positieve gezondheid is en wat zij in eerste instantie zelf kunnen doen om hun eigen gezondheid te bevorderen op alle dimensies;
- Dat de overheid en gemeenten positieve gezondheid net als het begrip duurzaamheid integraal hebben opgenomen binnen hun beleids- en collegeprogramma's;
- Dat professionals inclusief beleidsmakers zijn geschoold op het gebied van gezondheidsleer (salutogenese) en positieve gezondheid, zodat zij zorgen dat de burger zoveel mogelijk de eigen regie kan voeren;
- Dat bij kwetsbare burgers en burgers met multiproblematiek of –morbiditeit altijd uitgegaan wordt van de mogelijkheden die zij hebben, de veerkracht en dat de eigen regie daarbij centraal staat;
- Dat verschillende organisaties binnen en buiten de gezondheidszorg als vanzelfsprekend samenwerken aan een gezamenlijk doel, namelijk dat van positieve gezondheid;
- Dat de regels, procedures en financiering ondersteunend zijn aan dat wat er gebeurt in de gezondheidszorg in plaats van alleen maar sturend en controlerend.

(Bron: Gezond centraal Opschudding in de gezondheidszorg, Walg, 2014)